PROJEKT ZMIAN W USTAWIE O POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Jerzy Marian Brzeziński

Zespół do spraw opracowania projektu założeń zmian w ustawie o Polskiej Akademii Nauk

1) Przewodniczący: Prof. **Jerzy M. Brzeziński**, Wydział I PAN;

2) Członkowie:

   a) Prof. **Marek Chmielewski**, Wydział III PAN,

   b) Prof. **Władysław Czapliński,** reprezentant Rady Dyrektorów Jednostek Naukowych PAN,

   c) Prof. **Ryszard Górecki**, Wydział II PAN,

   d) Prof. **Hubert Izdebski**, Uniwersytet Warszawski,

   e) Prof. **Marian Kaźmierkowski**, Wydział IV PAN,

   f) Prof. **Marek Lewandowski**, Wydział III PAN,

   g) Dr **Konrad Osajda,** Wydział I PAN, Akademia Młodych Uczonych,

   h) Prof. **Roman Słowiński**, Prezes Oddziału PAN w Poznaniu,

   i) Prof. **Adam Szewczyk**, Wydział II PAN,

   j) Prof. **Marek Świtoński**, Wydział II PAN,

   k) Prof. **Tomasz Trojanowski**, Prezes Oddziału PAN w Lublinie,

   l) Prof. **Jerzy Wilkin**, Wydział I PAN.

Akademia jest autonomiczna w zakresie podejmowanych przez nią działań i na zasadach określonych w ustawie. W realizacji swojej misji naukowej, kształceniowej, eksperckiej i podejmowanej współpracy z innymi instytucjami naukowymi, uczelniami, jednostkami samorządu terytorialnego oraz współpracy ze środowiskiem społeczno-gospodarczym Akademia kieruje się zasadami wolności badań naukowych i wyrażania niezależnych opinii, zgodnie z Konstytucją RP.

Art. 2.

Nadzór Prezesa Rady Ministrów

1. Akademia podlega nadzorowi ze strony Prezesa Rady Ministrów. Ten nadzór odnosi się do funkcjonowania Akademii pojmowanej jako korporacja uczonych, do jej jednostek naukowych i jednostek organizacyjnych i odnosi się do zgodności działania ich organów z przepisami ustawy, statutem Akademii lub statutami jednostek naukowych, a także gospodarki finansowej.

2. Prezes Akademii przedstawia Prezesowi Rady Ministrów roczne sprawozdanie z działalności Akademii w tym roczne sprawozdanie finansowe wraz z opinią z badania sprawozdania finansowego.

3. Prezes Rady Ministrów może uchylić uchwałę organów Akademii, niedotyczącą prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych, w przypadku stwierdzenia jej niezgodności z przepisami ustawy lub statutem Akademii. Uchylenie uchwały następuje w drodze decyzji administracyjnej, w terminie 3 miesięcy od dnia powzięcia wiadomości o podjęciu.
Art. 5.

Członkowie Akademii

Członkiem zagranicznym może zostać osoba nieposiadająca obywatelstwa polskiego oraz obywatel polski stale zamieszkały za granicą.
Art. 8.

Liczbę członków krajowych Akademii ustala się na nie więcej niż trzystu pięćdziesięciu. Liczba członków może ulec zwiększeniu na mocy uchwały Zgromadzenia Ogólnego akademii zatwierdzonej przez Prezesa Rady Ministrów.
Art. 10.

Członek krajowy Akademii, który ukończył 75. rok życia, otrzymuje status członka-seniora. Członek-senior zachowuje czynne prawo wyborcze, bez biernego prawa wyborczego w wyborach na stanowisko Prezesa i wiceprezesa Akademii.
Art. 11.

Organy Akademii.

Prezes Akademii zwołuje sesje Zgromadzenia Ogólnego Akademii co najmniej dwa razy w roku, przy czym nie rzadziej niż raz na dwa lata sesja Zgromadzenia Ogólnego poświęcona jest także problematyce instytutów naukowych Akademii.
Art. 16.

Skład i przewodnictwo Prezydium Akademii

1. W skład Prezydium Akademii wchodzą:

1) Prezes Akademii;
2) wiceprezesi Akademii;
3) przewodniczący wydziałów Akademii;
4) po jednym przedstawicielu każdego z wydziałów, wybranym przez członków wydziału;
5) prezesi oddziałów Akademii;
6) przewodniczący rady dyrektorów jednostek naukowych Akademii;
7) przewodniczący Akademii Młodych Uczonych;
8) Kanclerz Akademii.

Art. 17.

Kanclerz Akademii sprawuje funkcję przez 4 lata w pełnym wymiarze czasu pracy. Mimo upływu kadencji dotychczasowy kanclerz pełni swoją funkcję do momentu powołania nowego kanclerza; nie dłużej jednak niż sześć miesięcy. Art. 23.

Organizacja pracy wydziału (1)

Wydział koordynuje działalność instytutów naukowych objętych zakresem jego działania oraz współdziała z Kancelarią Akademii w zakresie zapewnienia nieruchomości dla istniejących i nowo tworzonych jednostek naukowych i innych jednostek organizacyjnych Akademii. W szczególności do zadań wydziału należy:

1) przeprowadzanie okresowej oceny instytutów naukowych na potrzeby Akademii i jej organów, w tym wyznaczanie krajowych i międzynarodowych audytorów i rozpatrywanie ich raportów, przy czym kryteria oceny instytutów naukowych Akademii ogłaszane są przez przewodniczącego właściwego wydziału nie później niż na dwa lata przed oceną. W innym przypadku obowiązują kryteria z poprzedniej oceny;

2) występowanie do Prezesa Akademii z wnioskami o utworzenie, połączenie, podział, reorganizację, przekształcenie albo likwidację instytutu naukowego;

3) przeprowadzanie konkursów na stanowisko dyrektora instytutu naukowego, w tym powoływanie komisji konkursowej.

Art. 30.

Organizacja pracy wydziału (2)

Przewodniczący [wydziału] powołuje zespoły dokonujące oceny okresowej instytutów oraz organizuje konkursy na dyrektorów instytutów.

Działalność instytutu podlega ocenie raz w okresie kadencji jego dyrektora. Prezes Akademii po upływie 2 lat od rozpoczęcia kadencji dyrektora instytutu zarządza przeprowadzenie oceny.

Wydział koordynuje i nadzoruje działalność komitetów naukowych i problemowych objętych zakresem jego działania.
Art. 30.

Organizacja pracy oddziału

Organami oddziału są: zgromadzenie członków oddziału, prezes oddziału i prezydium oddziału.

W skład prezydium oddziału wchodzą: prezes oddziału, jego zastępcy oraz przedstawiciel dyrektorów jednostek naukowych działających w danym regionie kraju, wybrany przez zgromadzenie członków oddziału.

Prezes oddziału reprezentuje dyrektorów jednostek naukowych Akademii działających na terenie oddziału wobec lokalnych organów władzy i administracji państwowej i samorządowej, oraz w gremiach naukowo-akademickich regionu, jak i w Prezydium Akademii.
Art. 30.

Zadania oddziału

1) integracja życia naukowego i współpraca ze wszystkimi instytucjami naukowymi w określonym regionie kraju;
2) współpraca z dyrektorami jednostek naukowych przy rozwiązywaniu ważnych problemów organizacyjnych jednostek naukowych działających na terenie oddziału, w szczególności kwestii pracowniczych, restrukturyzacji, likwidacji starych i powoływania nowych jednostek, wyboru dyrektora instytutu;
3) współdziałanie z organami samorządu terytorialnego i organami administracji rządowej w województwie, w szczególności przez wykonywanie ekspertyz na rzecz tych organów;
4) pozyskiwanie środków europejskich i innych środków pochodzących ze źródeł zagranicznych na rzecz realizacji badań naukowych i prac rozwojowych, w szczególności dotyczących tematyki regionalnej;
5) inicjowanie i prowadzenie międzynarodowej współpracy naukowej z regionami państw członkowskich Unii Europejskiej oraz z innymi krajami sąsiadującymi z Rzecząpospolitą Polską;
6) upowszechnianie i promocja wyników badań naukowych i prac rozwojowych;
7) współpraca z Kancelarią w zakresie gospodarowania nieruchomościami.

Art. 31.

Akademia Młodych Uczonych

1. W celu promowania badań naukowych i prac rozwojowych prowadzonych przez wybitnych, młodych przedstawicieli nauki polskiej tworzy się Akademię Młodych Uczonych.
2. Akademia Młodych Uczonych liczy nie więcej niż 10% ustawowej liczby członków krajowych Akademii.
3. Członkowie Akademii Młodych Uczonych są wybierani na jeden, 3-letni okres.
4. Członkiem Akademii Młodych Uczonych może być osoba, która:

   a) posiada obywatelstwo polskie,
   b) posiada co najmniej stopień naukowy doktora,
   c) w dniu wyboru nie przekroczyła 38 roku życia.

Art. 37.

Tworzenie instytutu

Instytut posiada uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora
Art. 42.

Uchwałę o utworzeniu instytutu podejmuje Prezydium Akademii, na wniosek Prezesa Akademii złożony po zasięgnięciu opinii wydziału właściwego ze względu na specjalność naukową instytutu.
Art. 43.

Utworzenie za granicą instytutu lub filii instytutu następuje uchwałą Prezydium Akademii na wniosek Prezesa Akademii złożony w uzgodnieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych.
Art. 59.

Prezydium Akademii, na wniosek Prezesa Akademii lub dyrektora instytutu złożony po zasięgnięciu opinii wydziału właściwego ze względu na specjalność naukową instytutu, podejmuje uchwałę o połączeniu, podziale, reorganizacji lub likwidacji instytutu.
Art. 60.

Dyrektor instytutu

Prezes Akademii powołuje na dyrektora instytutu osobę wybraną w drodze konkursu. Kandydat na dyrektora jest wyłaniany spośród osób posiadających co najmniej stopień naukowy doktora habilitowanego. Kandydatem na dyrektora instytutu może być także obywatel innego państwa lub obywatel polski, który uzyskał stopień naukowy za granicą uznany za równorzędny ze stopniem naukowym nadawanym w Rzeczypospolitej Polskiej. Kandydat w chwili powołania nie może mieć ukończonych 70 lat.
Art. 53.

Studia doktoranckie

1.Studia doktoranckie tworzy Prezes Akademii na wniosek dyrektora instytutu, za zgodą rady naukowej instytutu.

2. Studia doktoranckie mogą być studiami doktoranckimi środowiskowymi w rozumieniu ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (art. 195 ust. 2).
Art. 49a.

Wydaje się uzasadnione wprowadzenie w ustawie *Prawo o szkolnictwie wyższym* i *ustawie o PAN* uregulowań nadających centrom tworzonym przez instytuty PAN lub przez instytuty PAN i Wydziały uczelni osobowość prawną z możliwością uzyskiwania uprawnień do prowadzenia studiów doktoranckich i nadawania stopni naukowych. Byłoby to rozwiązanie korzystne dla mniejszych jednostek, które same nie mogłyby uzyskać takich uprawnień i zwiększyłoby potencjał tych jednostek.

Niezbędne – dla poprawnego funkcjonowania studiów doktoranckich – jest powołanie struktury organizacyjnej, która monitorowałaby studia oraz ingerowała w ich organizację, gdyby wystąpiły nieprawidłowości.

Podstawowe miejsce pracy

Jednostka naukowa Akademii jest podstawowym miejscem pracy w rozumieniu ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595).
Art. 49b.